

Američan v Avstriji

Kaj je Newyorčan našel v avstrijskih Alpah

Will Fenton

Teden pred zaključkom poletnega programa je šola najela novo učiteljico. Neka še posebej glasna študentka se je namreč odločila, da se hoče naučiti francosko, in to takoj. Direktor akademskih programov se je odzval in povabil učiteljico, ki naj bi imela s študentko tri privatne lekcije. Toda ko je prijetna, vendar neizkušena 22-letnica prispela, se je študentka odpovedala učnim uram, saj je hotela svoj čas raje posvetiti igranju golfa. Moja nova sodelavka je ves teden preživela med poležavanjem ob hotelskem bazenu.

Takšne situacije me več ne presenečajo. Zadnji dve poletji potujem iz New Yorka v neko vas v avstrijskih Alpah in tam učim angleščino na inštitutu, ki se oglašuje kot elitna mednarodna poletna šola. Ta inštitut (kot ga bom imenoval od tukaj naprej) na nek način res odseva marketinške trditve. Študentje se povezujejo z ostalimi člani globalne elite, izpopolnjujejo svoje jezikovne spretnosti, udeležujejo se privatnih lekcij golfa, tenisa in jahanja ter raziskujejo nekatere izmed najbolj mamljivih kulturnih destinacij v zahodni Evropi. To, da so študentje ekstravagantno bogati – govorimo namreč o potomcih italijanske mafije, ruskih naftnih mogotcev in švicarskih bankirjev – ni nikakršno presenečenje.

Čeprav sem naivno povezoval poletne kampe s pogradi, divjino in kočami, ti študentje spijo v kraljevskih posteljah v hotelih s štirimi zvezdicami in se sladkajo s sladoledom z okusom *stracciatelle* (vse pa le ni tako rožnato: nekateri namreč tarnajo nad neprepričljivim razgledom z balkona).

Učitelji, še posebej tisti, ki jih šola ni najela zgolj priložnostno, so imenitno kvalificirani. Vzgojitelje privabi čudovita pokrajina in luksuzna nastanitvev, zato si lahko vodstvo pri zaposlovanju privoščiti selektivnost, zdi pa se, da so radodarne plače izven njegovega dometa. Večina nas je mladih akademikov na podiplomskem študiju v humanistiki in družbenih vedah. Nekateri so izkušeni pedagogi, ki so v učilnicah preživeli že kar nekaj časa. Skupaj predstavljamo prave male Združene narode: prihajamo iz Francije, Nemčije, Švice, Nizozemske, Rusije in ZDA. Tu smo se znašli po spletu okoliščin in želje po avanturi.

Prekarne okoliščine

Kot doktorski kandidat na področju zgodnje ameriške literature ne morem nadaljevati, ne da bi svoje okoliščine navezal na širši zgodovinski okvir. V primerjavi s pretežno krščanskim ameriškim visokim šolstvom se mi zdi izjemno, da jaz – kot Jud, ki nima za sabo niti denarja niti pomembnih povezav – zasedam mesto na raziskovalnem inštitutu. Zanimivo je tudi to, da mi je v sistemu, ki spodbuja praktičnost, dovoljeno raziskovati nekaj tako ezoteričnega, kot je reprezentacija bojujočih Quakerjev v romanu pred ameriško državljansko vojno (tema moje doktorske disertacije). Da mi za to, da zasedam to nišo, celo plačajo (četudi zelo skromno), je zame čudovita zgodovinska anomalija.

Sedaj pa pride hladen tuš. To, kar dobim, je nevarno blizu pragu revščine v New Yorku. Plačajo mi samo, ko delam, in v nasprotju s tem, kar sem napisal prej, to delo ni moja dizertacija. To pomeni, da sem štiri mesece na leto brezposeln. V zameno za odpis šolnine, subvencijo za zdravstveno zavarovanje in skromno štipendijo tamkajšnja univerza pričakuje, da poučujem uvodna predavanja iz angleščine in da vodim naš center za pisanje. Predmet, ki ga učim, je nekoč poučeval polno zaposlen član oddelka. Isto velja za vodenje centra za pisanje. Univerza je zamenjala dve dobro plačani poziciji za eno slabo plačano pozicijo. Prispevam k »asistentifikaciji« svojega področja in pri tem nimam praktično nobene besede.

Kljub temu pa moja situacija izgleda nekoliko boljše kot pri evropskih kolegi. Sodelavka iz Francije nima od univerze nobenih prihodkov, opravljati mora razna dela v gostinstvu in učiti na inštitutu, da lahko pokrije najemnino. Res pa je, da moji evropski kolegi odprto govorijo o problemu preknosti, medtem ko smo ga Američani internalizirali. Ameriška prijateljica, ki ji ni uspelo dobiti štipendije, je obžalovala, da ni porabila dovolj časa za ponavljanje snovi. To je sicer možno, a se mi zdi malo verjetno: na dve strani dolgem pismu je delala več kot mesec. Namesto tega, da bi bilo z njenim projektom kaj narobe, je bolj verjetno, da štipendije ni dobila zato, ker se je za tri štipendije potegovalo osemsto akademikov. Še bolj potrta je bila prijateljica, ki se je odpravila na trg dela in ji ni uspelo priti

do položaja, ki bi vodil do redne zaposlitve na univerzi. Če ji v približno enem letu ne uspe priti do njene sanjske službe, se bo z njo ravnalo kot s toksično dobrino na trgu akademskega dela (kdo je rekel, da imajo finančne institucije monopol nad eksploatacijo delavcev?).

Kot ve vsak, ki bere *The Chronicle of Higher Education*, se mladi akademiki soočajo s težko odločitvijo: opustiti poklic, kateremu se resnično ne želijo odreči, ali pa tekmovati za vedno manjše število služb z vedno slabšimi plačami in vedno večjim obsegom dela v manj zaželenih lokacijah. Problem je seveda širši – vsekakor ni omejen na visoko šolstvo v ZDA – toda čudna zmes *pomagaj-si-sam* individualizma in neodgovornega optimizma pri nas ovira razpravo o tej problematiki, in sicer konkretno in sistematično razdelano razpravo. Namesto tega mladi akademiki živijo v meglenem občutku ranljivosti, ki enostavno ne gre skupaj z zdravim čustvenim in intelektualnim življenjem. (Mimogrede, tema letošnjega *Modern Language Association Convention*, ki je glavno mesto za iskanje zaposlitve na tem področju, je bila »Občutljivi časi«.)

Ameriški akademiki, še posebej tisti iz stare garde (redni pro-

fesorji z varnim položajem), radi poudarjajo »priložnosti« novega trga. Glede na to, da samo četrtina pozicij vodi do redne zaposlitve, se večina akademikov strinja, da je trg nezadovoljiv, pedantneži vseh vrst pa poudarjajo, da ti lahko uspe, če se izkažeš (znajdi se sam). Drugi opozarjajo na tako imenovane »alt ak« oziroma alternativne akademske pozicije v knjižnicah, arhivih in inštitucijah, povezanih z visokim šolstvom. Veliko teh pozicij, ki jih financirajo raziskovalne subvencije, se bo najverjetneje izkazalo za enako nestabilne kot poučevanje na univerzi za določen čas. Tukaj je tudi digitalna humanistika. Nad metodologijami in orodjem tega uveljavljajočega se področja sem resnično navdušen, še posebej pa me zanima delo, ki ga opravljajo na področju velikih zbirk podatkov in analize tekstov. Vprašanje pa je, če se bo področje digitalne humanistike materializiralo v nove službe (kot na primer pri ameriških študijah) ali pa se bo znanje s tega področja pričakovalo od humanistov nasploh (kot na primer pri kritični teoriji).

Mladi akademiki, ki jih poznam, živijo v skladu z evangelijem podjetništva. Več vrstic ko imaš na svojem CV-ju, več možnosti boš imel ob zaključku doktorata. Problem pa je v tem, da je

ta retorika menedžmenta nekompatibilna z visoko izobrazbo, kar velja tudi za njene bolj utilitarne veje. Če sem tutor, učitelj, vodja centra za pisanje, urednik revije in pisec za dve različni publikaciji (vse to namreč počnem), mi ostane zelo malo časa za kvalitetno raziskovanje. Moja pozicija ni bistveno preveč drugačna od pozicije moje francoske kolegice, ki žonglira s tremi službami. To, kar je za moje evropske kolege prekarnost, je za nas v ZDA podjetništvo.

Podjetniško tavanje

Podjetništvo me je pripeljalo na avstrijsko podeželje. Ker univerza mojega raziskovanja ne šteje za delo, čez poletje pa mi prav tako niso naložili nobenega »priznanega« delo, sem se ozrl po tujini. Prijatelj, ki dela na švicarski ambasadi, me je spodbudil, da sem kontaktiral inštitut in jih vprašal glede njihovega poletnega programa. Po mesecih dopisovanja – CV-ji, reference, materiali za identifikacijo, dovoljenja za delo itd. – so me najeli kot poletnega učitelja. Čeprav nisem točno vedel, kaj bom sploh počel, sem bil navdušen. Po papirologiji bi moral biti odgovoren za več ur učenja angleškega jezika na dan in za popoldanski program. Študentje naj bi bili pozni najstniki z dobrimi jezikovnimi sposobnostmi. Učil naj bi v švicarskih Alpah. Okoliščine pa so se spremenile.

Dva dni pred odhodom v Zürich so mi po e-mailu sporočili, da me bodo potrebovali na drugi lokaciji, namreč v Avstriji. Sploh nisem vedel, da ima inštitut tudi avstrijski kampus. Novega kampusa nisem uspel najti niti na zemljevidu. Ko sem prispel v Zürich, sem moral na vlak, kasneje sem prestopil na drug vlak, ki je peljal do Innsbrucka. Ko sem prišel v Innsbruck, me je pomotoma sprejela neka druga skupina (očitno smo ameriški akademiki julija v modi) in skoraj sem zamudil prevoz do kampusa. Ko sem prišel v »kampus«, ki je v resnici hotel s štirimi zvezdicami v avstrijski vasi z eno samo ulico, je bila ura že polnoč. Srečal sem se z direktorjem, ki mi je kupil pijačo in mi povedal, da bom poučeval naslednji dan. Od teh mrzličnih začetkov do prenatrpane zaposlitve francoske tutorice sem sprevidel, da je bila negotovost samo tkivo mojega bivanja na inštitutu.

V teku svojega prvega poletja na inštitutu sem prehajal med zbežnostjo, frustracijo in zmedenostjo. Inštitut ni imel formalnega učnega načrta; učitelji so lekcije pričarali sproti. Učbeniki, če jim lahko tako sploh rečem, so bili zastareli (pozivniki so v njih omenjeni kot primer sodobne tehnologije) in bilo jih je premalo. Predstavljajte si situacijo, ko študente prosite, da

si delijo knjige, hkrati pa jim razdelite prijavnice za učne ure jahanja. Kratek diagnostični test je pokazal, da študentje niso imeli enakovrednih jezikovnih zmožnosti. Čeprav so nekateri, posebej tisti iz Srednje Evrope, bili že kar daleč v svojem znanju angleščine, so imeli drugi, posebej ruski učenci, kljub letom tutorstva težave pri tvorjenju ene same povedi. Razred sem zato razdelil na tri dele, a je bil ta sistem klasifikacije pod nenehnim udarom, saj so nekateri študentje lekcije zapustili, drugi pa so se jim na novo pridružili. Nekateri so ostali en teden, drugi dva, tretji pa so šli skozi cel program. Direktor od mene ni zahteval praktično nič drugega kot to, da sem mu oddal obvestila o uspehu, ki so bila bolj ali manj ceremonialne narave (pozitivni komentarji in napihnjene ocene) in so služila potešitvi staršev ter spodbujanju vpisa otrok v internat. Po dveh tednih sem končno dojel, da je inštitut bolj avdicija za dobičkonosen internat kot pa akademski program.

Inštitut sem si predstavljal kot poletni jezikovni program s kulturnimi ekskurzijami, a je situacija v resnici ravno obratna. Inštitut je z vsemi svojimi močmi poskušal materializirati in postaviti v ospredje izobilje: študentje so dobili vnaprej izpolnjene razglednice, s katerimi so svoja potovanja delili s svojimi družinami, najeli so profesionalnega fotografa, ki jih je slikal med sproščanjem v hotelski masažni kadi, direktor pa je za vsako ekskurzijo delil »žepnine«, ki so običajno obsegale več sto evrov. Moji sodelavci, od katerih se jih je veliko vsako leto vračalo na inštitut, so začudenje nekako spreobrnili v strategijo shajanja. Iz pedagoškega vidika so pač dosegali to, kar so jim okoliščine dovoljevale, ko pa niso poučevali, so srkali razkošje, ki jih je obdajalo. Moja francoska kolegica se ni ravno pritoževala nad poležavanjem ob bazenu. Če bi se lahko znebil svoje protestantske delovne etike, mogoče tudi mene to ne bi preveč motilo. Kje drugje pa bi se lahko sprehajal po vrtovih z labirinti Swarovski?

Precej sem se trudil tudi s študenti. Veliko je jih je bilo prijetnih, bistrih in lepega vedenja. A tudi ti študentje so se mi zaradi svojih življenjskih razmer zdeli popolnoma tuji. V eni izmed učnih ur sem študente pozval, naj opišejo svoje sobe, razred pa je moral na podlagi tega opisa sobe tudi narisati. Cilj vaje je bil, da študentje izpilijo svoje lokacijsko besedišče. Vaja je spodletela, ker so bile njihove sobe enostavno preveč zapletene. Imele so več prostorov in v nekaterih primerih tudi več nadstropij. V neki drugi lekciji so študentje morali opisati svojo sanjsko šolo. Odgovorili so z opisi nakupovalnih centrov polnih trgovin, kot so Gucci, Prada in Apple. Lokacije brez bla-

Ameriški akademiki, še posebej tisti iz stare garde, radi poudarjajo »priložnosti« novega trga. Glede na to, da samo četrtna pozicij vodi do redne zaposlitve, se večina akademikov strinja, da je trg nezadovoljiv, pedantneži vseh vrst pa poudarjajo, da ti lahko uspe, če se izkažeš (znajdi se sam).

govnih znamk jih niso zanimale. Med ekskurzijo v Brixen so se študentje izognili vijugastim ulicam in rajše gledali »Vine« filmčke na svojih pametnih telefonih. Ko so imeli na izbiri obisk bližnjega gradu ali *shopping* v nakupovalnem središču, so se vsi razen enega odločili za nakupe. Za ponovni obisk nakupovalnega središča sem prejel veliko prošenj, in mnogi so te obiske opisali kot njihovo najljubšo dejavnost v poletni šoli.

Moral sem tudi blažiti homofobne, seksistične in rasistične pogovore ob večerjeh, kar je bilo še posebej potrebno pri ruskih fantih (glede na to, da so komunicirali več ali manj v ruščini, si lahko samo predstavljam, kaj so si mislili o meni). Manjša skupina se je izmuznila iz svojih sob in najela prenočišča v bližnjih letoviščih. Ko sem enega izmed fantov vprašal, zakaj zmeraj bežijo iz svojih sob, je odvrnil, da jim učitelji ne dovolimo najeti prostitutk. V sistemu vrednot, oblikovanem okrog prevzemov in nakupovanja, so ljudje produkti, ki se jih uporabi in odvrže. Izkušnja je nažrla moje humanistične vrednote. Hvaležen sem bil za doživetje, potovanje in plačo, vendar nisem želel prispevati h grdemu sistemu. Sklenil sem, da bom naslednje poletje našel bolj dostojno delo. Ko je prišla pomlad, sem dobil raziskovalno subvencijo v Filadelfiji in dovolj *freelance* dela, da bi se lahko preživel čez poletje. Potem pa sem se odločil, da se bom vrnil na inštitut.

Nisem se vrnil zaradi podjetniških razlogov. Na CV-ju že imam to vrstico. Ne zanima me redno delo na inštitutu in imel sem dovolj denarja za poletje. Vrnil sem se zaradi nečesa, česar

doma nimam. Večino študijskega leta porabim za premagovanje, izogibanje, ali vsaj blaženje svojega lastnega občutka prekarnosti. Prekarnost povzroča izolacijo. Čeprav verjetno nisem sam, nam točno tiste lastnosti, ki nas zaenkrat še postavljajo za svetovno velesilo (protestantska delovna etika, *to-lahko-dosežem* individualizem in ključovalen optimizem) hkrati preprečujejo ugotavljanje sistemskih napak našega tako opevanega trga. Namesto tega mladi akademiki na hrbtu nosimo težo kolektivne tesnobe, tega trupla, za katerega pokop smo vsi osebno odgovorni.

Delo na inštitutu mi je pomagalo dojeti, da tesnoba, ki jo čutim, ni niti individualna niti regionalna, temveč generacijska. Moji evropski sodelavci so akademiki, izobraževalci in nadebudni profesionalci, toda v prvi vrsti mladi. Inštituta ne bom imenoval, saj bi to preveč odvrčalo pozornost od njegove metoni-mične funkcije. V Srednji Evropi ima institucija obliko elitnih mednarodnih pripravljalnih šol. V Združenih državah pa se institucija uteleša v univerzitetnem sistemu, s katerim upravljajo postarani administratorji in redni člani oddelkov, ki promovirajo surovo konkurenčnost kot alternativo sistemski reformi, ki bi lahko zamajala njihove institucionalne privilegije. Tisti, ki inštitutu vladajo, lovijo bogastvo svetovnega elitnega procenta s pomočjo dela profesionalnega, transnacionalnega podrazreda. Tako sem se vrnil v New York, a inštituta nisem zapustil. ●

Prevod: Peter Pahor

NAJ NASLEDNJA RAZPOTJA PRILETIJO V VAŠ NABIRALNIK ...

Postanite naš naročnik in revijo boste brezplačno prejeli na dom.

Na spletni strani www.razpotja.si poiščite elektronsko naročilnico in vnesite svoje podatke. Za vse ostalo poskrbimo mi.

